

Bevált az „egy iskola – egy bérlet”

Elkészült a filharmónia jövő szezonjának műsorterve

Hagyományosan ilyenkor, tavasszon ülnék asztal mellé Szeged és a megye hangversenyéletének vezető szakemberei az Országos Filharmónia fővárosi irányítóival, hogy megvitassák az ősztől induló új koncertévad eseménynaptárát. Am az alkalom — melyre tegnap került sor Szegeden, a városi népfőntbizottságon, **Lakatos Ernő**nak, a filharmónia igazgatójának részvételével — arra is jó, hogy szót ejtsenek az idei évad eddig lejárt előadásainak futó értékelésére. **Nógrádi Lászlóné**, a filharmónia szegedi kirendeltségének vezetője vállalkozott rá.

A megyében 102 koncertet terveztek, 96-ot bérletben. Ezekből Szegedre 52 hangverseny, 21 főnőtt és 31 ifjúsági jut, a többi vidéki városra eső 50 koncert megoszlása: 20 főnőtt és 30 ifjúsági. A műsortervezt di-cséri, hogy élénk érdeklődést váltott ki, a bérletek rövid idő alatt gyorsan elkelték, sőt, akadtak olyanok is, akiknek már nem jutott. Talán csak Szentesen és Hódmezővásárhelyen fordult elő párszor, hogy a főnőtteknek hirdetett koncerten kevesen ültek a nézőtérén. Általában persze a vonzóbb programokra, nevesebb előadóművészekre mozdult nagyobb számban a publikum, de hát ez mindig, mindenütt így természetes. Nagyjából

zavartalanul sikerült lebonyolítani a tervezett műsorokat, mindössze háromszor kellett azokon változtatni, illetve két előadás időpontját máskorra tenni. Kifogás inkább azért merült föl, hogy hosszúra nyúlt az úgynevezett téli holt szezon, szünet, a programok az őszi és a tavaszi hónapokra zsúfolódtak, aminek különböző egyeztetési okai vannak — művészekkel, együttesekkel, színházi bemutatókkal.

A jelekből ítélhetően sikerült viszont megoldani Szegeden a középiskolai bérletek hosszú ideje akut gondjait. A filharmónia illetékesei úgy látják, eddig sem a bérletek eladásával akadtak bajok, elkelték azok szép számmal, hanem ahogyan mondani szokás, fantomnézőknek: örökös kereszbe szervezések történtek az iskolákkal, így aztán alig ült közönség a koncerteken. A helyzetet most — országos tapasztalatokat is figyelembe véve — az egy iskola, egy bérlet sorozat módszerével változtatták, előnyösen. Már korábban is ezzel a szisztémával „látták el” a Bebris szakközépiskolásokot, most hozzájuk társult a Radnóti gimnázium, ahol szintén bevált a módszer, felt házak előtt, kitűnő hangulatú hangversenyek zajlottak. Hasonlóképpen megszüntették az összevont bérleteket a szak-

munkástanulóknál, s négy iskolára „koncentrálták”: az élelmiszeriparra, a textiliparra, a 600-as és a 624-es intézetekre. Végül a filharmónia közművelődési feladatainak is hatásosabban lehet eleget, ha egy iskolából 650-en ülnék a nézőtérén, s nem 6–8 középiskolából 30–60-an. A szakmunkástanuló bérletek egy-egy hangversenyen 250–300-an voltak.

Bár a filharmóniai értekezleten nagyjából és egészében véve megtárgyalták az 1983/84-es szezon műsortervét, még messze van, ezért inkább néhány érdekességet ragadnánk ki belőle. A főbérleti sorozatot a **Ruha István** vezette Kolozsvári Kamarazenekar vendégjátéka indítja Szegeden szeptember végén. Ellátogat hozzánk a Litván Filharmónia Zenekara, a Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara és az ÁHZ (Kobayashi Ken-ichiro dirigálásával). A további hat koncerten a szegedi szimfonikusok játszanak a grúz **Givi Azmaj-parasvili**, **Emin Hacsaturján**, valamint **Medveczky Ádám**, **Molnár László** és kétszer **Pál Tamás** vezényletével. Négynyegyed koncert erejéig továbbra is hirdetnek kamarabérleteket, de színes ajánlat várja a koncertközönséget a megye más városaiban is: főnőtt- és ifjúsági bérlet egyaránt. **N. I.**

Bemutató a Kísszínházban

Hongkongi paróka

Ábrándozzunk kicsit: ha mondjuk száz év múlva egy marslakó vagy akár egy tájékozatlan huszonegyedik századi utód meg kíváncsi ismerni az 1960-as évek végi, hetvenes évekbeli Magyarországot, vizsgálódásához bizonyos mértékig bőségesen elegendő alapot nyújtanak például **Csurka István** — vagy **Szakonyi Károly** komédiái. Ami Szakonyit illeti, ő az **Adáshiba** operavariátozával köszön vissza a szegedi színházból, a csütörtökön bemutatott **Hongkongi paróka** témája pedig néhány éve **Maróti Lajos** művével, a **Közélettrajzzal**.

Igaz, e téma a mű tíz évvel ezelőtti miskolci ősbemutatója óta legalábbis közismertté lett: a nyolcvanas évek elején már kabaréjeleketekben is elő-előtűnik az a meglehetősen generális ösztársadalmi gond, az „nagy baj”, amire a Hongkongi parókában Zombori, a naiv és idealista „kisbeosztott” akarna jóindulatúlag figyelmeztetni lépten-nyomon. Egyféle kollektív morális leépülésről van szó: ügyeskedésről, karrierizmusról, anyagiasságról, hamis látszatokra és vadul önző érdekekre épülő emberi kapcsolatokról. Igen széles körben elterjedt, cinikus „igazság” mond ki a darabban: „ma mindenki lop”. S mintegy ellenpontként a munkás igazsága: „mindenki törí magát”.

Szakonyi alkotásának gyaníthatóan két alapgondolata ez. Gátlástalan tülekedés egyfelől, amely mohón kap minden után, ami kisebb-nagyobb maga alá kapart örömet, narkózis-feledést, kényelmet, anyagi előnyt jelent — s csöndes, józan, enyhén szkeptikus, de ugyanakkor konok daccal kitartó, egykedvű, „mi, kérem, dolgozunk” másfelől —, s e két ellentét között, baljósan lefelé „süvöltve” a belső züllesztés útján ott a főhős **Sass Béni**, az egykori munkásból lett igazgató, környezetének minden járulékaival, a feleségtől a szeretőtől a titkárnőig, a vetélytársig és a nagyfőnökig. Az ő fő dramaturgiai funkciója egyetlen egységben példáz folyamatos és állapotot egyaránt. Tragikomikus figura, akiből az elemi erkölcsi tartás hiánya és a szórványosan föl-föltámadó, tiszta hevíltű nostalgia teremti típus. Azt a társadalmunkban igen gyakori, árnyalt, nem fekete-



Nagy László felvétele
Fodor Zsóka (Mara) és Hollai Kálmán (Sass Béni) a Hongkongi parókában

tén-fehéren ördög-angyal alakot, akinek motivációit főfelé történő hajbókálásokkor és megalkuvásainak szorozatában talán nem is ismerjük eléggé. A dolgok beljebb, mélyebben feszülnek, rezegnek, motoszkálnak. A szálakat szövik a parkák, tudjuk. Ki tudja ugyan, hány száz — vagy ezer — infarktus mögött lappang **Sass Béni** kísértete?

Regisztráló jelzés a Hongkongi paróka. Ébresztő, felrázó ereje humorával és éles társadalomkritikájával a hétköznapi élet, a valóság egyféle szcenikai maximumát lopja be Tháliához, ezáltal vállalván föl a klasszikus megerőltető szabályt: „az a színház, amely nem a kor atmoszféráját lehell, anakronizmus, még ha az aznapi újság eseményeiből színre vitt darabot mutat is be”. Egy nagy- és egy kisvilágba sűrítve áll mind ez előttünk, a szatíra pedig nem szembeállítja, hanem párhuzamosan forgatja-tükrözteti ezeket: a „kikacsintás a színpadról” effektusát, a két díszletmunkás léte, időnkénti „álszponzán” találkozásait **Sass Béni**vel és annak környezetével a fenti és a lenti világ távolságait mutatja föl — újfent komoly figyelmeztetéseket hordozva...

Egészen természetes, hogy feszített tempót, „sűrű” színpadi kifejezést igényel ez a drámatípus. **Angyal Mária** rendezése a darab azon pontjaira kívánt volna támaszkodni, amelyek a mozgósító erőt és a valószerűséget egyesítik a — kissé konzervatív — „aktivizáló színház”-módszerekkel. A Hongkongi paróka „hangos” mű, de csak annyiban, amennyiben minden szatíra élesebb, metszőbb hangon kiáltja a világba mondandóját. Hogy ez a hang mennyire harsány és mennyire rikító, ízlés kérdése. E sorok írójának véleménye szerint minden valamirevaló színpadi mű frott anyagának kell rendelkeznie azokkal a produkciós-dramaturgiai jellemzőkkel, melyek önmagukban elégségesek a megfelelő hatáshoz. A rendezés, bár szuverén módon él a használt textussal, mégiscsak az önmagáért és az önmagának való drámai alapanyag hű tolmácsolására törekedvén, eszközeivel azokat túlszárnyalni nem tudhatja. Fura módon a szegedi előadás ezt tekintetbe is vette, meg nem is. Hiszen a tíz-egynéhány

éve készült „szabálytalan komédia” közvetlen korára utaló elemeit olykor kifejezetten ügyesen korszerűsítette (bár igaz, ha már erre volt ötlet, egy helyi anakronizmuson is lehetett volna tán segíteni: **Sass Béni** szegedi alkiküldetése itt zavaró, ha már a sors egy szer úgy hozta, hogy mindent Szegeden kell elmondania...) — egyúttal viszont az előadás hangvétele olykor túlzóan és főlegesen harsány, időnként már-már didaktikus. S mivel a csevegések tucatjai mögött lappangó súlyos szociális zavarokat érzékeltető erőt a darab készen, mondhatni konfekciósan találja, e súlypontokkal már csak élni kell. Végül soron alighanem ez a szerencsés struktúra volt garancia a folyamatosan élénk tempóra, a produkció egész görbétükörmechanizmusának érvényesülésére.

Szakonyi Károly darabjának hősei annyira színpadra termett alakok, hogy lételettel megtölteni őket legalább annyira élvezet, mint fáradság. (Persze, jó esetben.) **Hollai Kálmán** **Sass Béni**je a figura eredendő ingatagságát elfogadhatóan, időnként igen meggyőzően érzékeltette, **Fodor Zsóka** **Mara**, a parvenü olykor hisztérioid, repinej szerepében kezdeti bizonytalankodás után a második részben nyújt igazán hiteles alakítást, **Pap Éva** **Ancsikája** a feleséggel együtt rosszul szerető szerető alakjában pedig mácskásan nőies és kisfiluén számító nőcskét ábrázol.

Külön kell szólni a három „súlyponti” szereplőn kívüli alakításokról. Noha a darabban a két munkás nem tekinthető éppen epizódista földadatnak, **Csizmadia László** és **Kovács Zsolt** kettőse sok színnel, eredetiséggel szinte eredendő dramaturgiai funkciója fölé emeli olykor ezt a párost. Kidolgozott teljesítmény **Szirmai Péter** **Mihály** Gusztávja, **Ragó Iván**, pedig olykor igen erőteljes **Zombori Ottó** szerepében, **Kátó Sándor** **Kresekai** elvtársa különösen vérbeli gesztusaiban egészen kiváló káderbeszédével tetszett, s megfelelő nevének alakítója, **Déri Mária**, s **Szabó Mária** (**Titkár**) is. A vendég **Csanádi Judit** stílusos diszletei jól szolgálták az előadás egészét.

Domonkos László

Tanácstagi beszámolók

A jövő héten folytatódik a tanácstagi beszámolók, melyeknek időpontjait és helyszíneit az alábbiakban közöljük.

Március 14-én, hétfőn délután 5 órakor a 3-as körzetnek **Török József** az MSZMP belvárosi székházában, a 6-os körzetnek **Heim János** a Ságvári Endre gyakorló általános iskolában, a 11-es körzetnek **Maráz Vilmosné** az IKV nagytermében, a 13-as körzetnek **Gyimesi József** a Béke utcai általános iskolában, a 16-os körzetnek **dr. Csikós Ferenc** a Liszt Ferenc Zeneiskolában, a 18-as körzetnek **Forró Pálné** a Madách utcai általános iskolában, a 53-as körzetnek **dr. Czene Mihály** az Acél utcai MSZMP-székházban, az 57-es körzetnek **Rosenthal Lajosné** a Petőfi I. általános iskolában, az 58-as körzetnek **Vincze Gyuláné** a Tápió általános iskolában, a 65-ös körzetnek **dr. Kutván Rezső** a Kosárfalvi utcai általános iskolában, a 94-es körzetnek **Skirionya Mihályné** a kiskundorozsmai ügyfélszolgálati irodában, a 105-ös körzetnek **Volenszki Imréné** a Faludi-malomban, és a 113-as körzetnek **Csorbá Mihály** a gyálareti általános iskolában, a 102-es körzetnek **Tóth Béla** a MÁV fiúnevelő intézetben tart beszámolót. Ugyanezen a napon, délután fél 6-kor: a 70-es körzetnek **Börcsök Ferenc** a kereskedelmi és vendéglátóipari szakközépiskolában, a 76-os körzetnek **Vámosiné Karsai Éva** a városgazdálkodási vállalatnál, a 78-as körzetnek **Lőrincz János** az MSZMP rókusai székházában, a 100-as körzetnek **Halász Miklós** a Gagarin általános iskolában tart beszámolót.

Ugyancsak hétfőn délután 6 órakor: az 50-es körzetnek **Révai** általános iskolában **Kanász Györgyné**, a 74-es körzetnek a Északi városrészi általános iskolában **Mészáros Gyuláné**, a 86-os körzetnek az MSZMP békelepi székházában **Vas József** tart beszámolót. **Március 14-én, hétfőn** délután 4 órakor a 80-as körzetnek az élelmiszeripari főiskolán **dr. Horváth Károly** tart beszámolót.

Március 15-én, kedden délután 5 órakor a 29-es körzetnek az MSZMP újszegedi székházában **Takács Máté**, a 91-es körzetnek a kiskundorozsmai központi általános iskolában **Tóth Józsefné**, a 104-es körzetnek az alsóvárosi párházban **Nagy Emese**, a 115-ös körzetnek a Mihályteleki művelődési házban **Négyökrü Ferenc** tart beszámolót. Szintén kedden délután 6 órakor a 38-as körzetnek a Szerb utcai általános iskolában **Sipos Istvánné**, a 111-es körzetnek a ságváritelepi művelődési házban **Farkas Istvánné** tart beszámolót.

Március 16-án, szerdán reggel 8 órakor a 116-os körzetnek a Kossuth laktnyában **Tóth Imre**; délután 5 órakor a 14-es körzetnek a közgazdasági szakközépiskolában **dr. Hantos Zoltán**, a 4-es körzetnek a belváro-

si párházban **Bányainé dr. Birkás Mária**, a 106-os körzetnek az alsóvárosi párházban **Bozókai Istvánné**, az 56-os körzetnek a petőfitelepi I. számú általános iskolában **ifj. Rácz Béla** tart beszámolót. Ugyanezen a napon délután 6 órakor a 36-os körzetnek a Tisza-Máros-Szög Tsz-ben **Bódi János**, a 85-ös körzetnek a kiskundorozsmai központi általános iskolában **Tóth István** tart beszámolót.

Március 17-én, csütörtökön délután fél 3-kor a 34-es körzetnek a KSZV Újszegedi Szöveggyárában **Frányó József**; délután 3 órakor a 119-es körzetnek a fegyház és börtönben **dr. Ruzicska László** tart beszámolót.

Március 18-án, pénteken délután 5 órakor a 67-es körzetnek a Zalka Máté általános iskolában **Ördög József** tart beszámolót.

Emlékezés Jávorka Sándorra

A mai napon lenne száz éves **Jávorka Sándor**, a magyar botanikusok nagy öregje, a fiatalok „Sándor bácsi”-ja, kinek nevével egygyéforrt nemcsak idehaza, de Európa-szerte is a természetes tanulmányozásával töltött el.

A Hont megyei Hegybányán született, hatgyermekes kovács családjából. Az ösök között találjuk Jávorka Ádámot, a nagy fejedelmek legendás hadnagyát. Kora ifjúságától kezdve a füvészet rabja lett, kedvenc tartózkodási helye a szabad természet, nyugalomba vonulása után pedig a Nemzeti Múzeum Növénytára, melynek élére már 1919-ben, mint haladó szellemiségű kutatót, a közoktatásügyi kormánybizottság állította. Az ellenforradalom megfosztotta ugyan vezető állásától (csak 1934-ben kapta újra vissza), de nem vehette el munkakedvét. Magyarországnak alig volt olyan zuga, hol kutatóútjain meg ne fordult volna. De bejárta Közép-Európa nagy részét és a Balkánt is, florisztikai, növényföldrajzi tanulmányok s fő-

leg összehasonlítás céljából. Összes kutatónapjainak száma (s az ilyen manapság igen komolyan veszik!) megközelíti a 3000-et, vagyis elétezőleg közel 9 esztendő a természet tanulmányozásával töltött el.

Záróegyenlőse volt egy olyan tudománytörténeti korszaknak, melyet **Kitabel Pál**, **Simonkai Lajos**, **Borbás Vince**, **Degen Árpád** s mások neve fémjeliztek. Az 1925-ben megjelent „Magyar Flóra” határozója kiegészítve a „Magyar Flóra képekben” (1934) című hatalmas munkájával (a nagyszerű munkatársnő, **Csapody Vera** közreműködésével olyat alkotott, amilyent csak „a legműveltebb európai nemzetek egységmelyike, nyugodt fejlődése korszakában engedhet meg magának”. Átérezte a feladatát: minden lehető megkísérelni Európa keletén kultúrhiatottságunk igazolására.

Főszerekesztője volt a „Kultúrflóra” sorozatnak, megírta **Kitabel Pál** életét és működését. Szerzője volt a

„Magyar gyógynövények” című házagypótló műnek is. Élete utolsó napjaiban, kórházi ágyán fejezte be a magyar kerti növények színes atlaszát, **Csapody Vera** mesteri ábráival.

A fiatalok körében nevét „Erdő mező virágai” című könyve tette népszerűvé. Bár hivatalosan nem volt oktató, mégis egész népet, fiatalokat és időseket egyformán tanított alapvető műveivel, a „Nagy” és „Kis” Jávorkával.

1936-ban az Akadémia választotta tagjai sorába. De tagja munkatársa, szervezője volt számos társadalmi, tudományos és ismeretterjesztő szervezetnek. Az ellenforradalmi korszakban az erős cenzúra ellenére is levezetett a szovjet kutatókkal.

Flóra istenasszonya kegyelt, jét végül is 1961 szeptember 28-án ragadta ki a halál az élok sorából. De életműve, munkabírása, precizitása, kristálytisztá itélő módszere előttünk fiatalok és idős kutatók előtt — örök példa marad...

Csongor Győző